

מעלה אדומים: על השבון מה

מאת שמשון אריך

הכרזה מעין זו, הרי שהמסקנה היא או שאין הם מבינים כמה הם מדברים או שלא חשוב להם מה הם אומרים ובלבד לבלבל את הבריות ולהקמת מעוקמה של הביקורת.

חלק ניכר מה"שומן" שהמשלה הצליחה לעטוף בו כל בעיה מביאה, כבר נאכלה. כל הבעיות העומות דעת היום על הפרק נוגעות בכשרות וז' ובאינטרסים החיוניים של הציונות. גישה בלתי-רצינית היא בלתי-נכבדת כיום ולא תתקבל על דעתו של הציונות.

משקיעים 400 מיליון ל"י באזור שימשור מפעלי תעשיה במקומות אחרים

יאמר על כך דבר וחצי דבר. על הציבור הפיתוח העיברו בהדרגה לבנות לפיתוח התעשיה, לבנות להקים לאות, לבנות למשכנתאות ולבנקים המסחריים תוך הדגשת החיוב שב"העברת הביצוע לבנקים. איש לא שם לב כי הוצאת הסכומים הללו הפחית את הכאורה גם את התקציב הרשמי שהוגש לכנסת בלי שהיא שפן לז' מעשה. כאשר נעשה השבון גדול של התקציב נשכחו הסכומים הללו שאותם היה חלק מהתקציב וה"י"ם נעלמו ממנו. גם נשכחה העובדה כי גם הקצבת הסכומים, חלוקתם ו"השימוש בהם, יצאו מתחת ביקורתה של הכנסת והועמדו לשיקול דעתו הכלכלית של האוצר.

על כן יש חיוב לא רק בתעלואה של הפרק של הפיתוח הבלתי-מאוישר של מעלה אדומים אלא גם ברמת הדרך שבה ניתן לעקוף את התקציב. במקרה הסמוך מדובר ב"מיליונים ספורים. בתקציב הכולל, מדובר במאות מיליונים וביותר מ"כך. מיליון מחו"ל, כספי אמריקה, מתן ערבויות, פעולות באמצעות חברות משלתיות מן הדין שיכנסו ל"מסגרת תקציבית כלשהי העומדת ל"פיקוח ולביקורתה של הכנסת כדון כל הכספים והפעולות הסמויות ה"אחרות של התקציב. במקרה עלה ענין מעלה האדומים על הפרק דווקא ערב הכנתו של התקציב. הדבר נותן לכל שחוראי שיטוש אפקטיבי מנוד"ג ניות התקציביות, מקום לתרום רבות בנושא שהוזנח כל השנים.

ההצטרף והמעטת

אספקט אחר בעל משמעות החיונית רגת גופו של עניין. הוא הפער בין הצהרת שרים לבין העובדות. בשם השרים גיללו, כרילב ואוזן גמטר בשידורי ישראל, כי אין אמת בדבר כי פיתוח מעלה האדומים יעשו מפעלי-פיתוח המיועדים לאזורי הפ"ח הוות האחרים. הוא היו השרים ט"ו ענים כי מפעלים שכבר תוכננו ל"הקמה בעיירות הפיתוח האחרות לא יוקמו במעלה האדומים, ניתן היה לקבל את הדברים. אולם גם אז היו הדברים בעלי משמעות מוגבלת בל"בד. בסופו של דבר מדובר במפעלים שיוקמו בעתיד.

הקמת האזור התעשייתי בירושלים ודאי תאריך שנים. מי שאומר כי האזור לא יעמוד מפעלים מאזורי הפיתוח האחרים, יכול להתחייב רק לגבי אותם מפעלים שכבר החליטו על מקום הקמתם ושהמכוננים לאותו זמן שבו אזור התעשייה במעלה ה"אדומים עדיין לא יהיה מוכן. ה"שרים ודאי אינם יכולים להתחייב לגבי כל אותן תכניות שהן בשלב של תוכנון שעדיין לא גיבשו את מקום ההקמה: הם ודאי גם אינם יכולים להתחייב לגבי אותם מפעלים שתוכננו עדיין בשלב עוד יותר מוקדם או שהתוכניות עדיין לא הוגשו ל"משדרים הממשלתיים. חלק מבעלי תוכניות אלו הן חולכים לאזורי פיתוח מפני שברושלים אין להם יותר מקום והנאים נוחים.

הקמת אזור התעשייה במעלה ה"אדומים יוצר את האלטרנטיבה ואת הלחץ להיות קרובים לעיר הברירה. או אולי רבו השרים לומר כי הם ירחיעו בעלי מפעלים שירצו ללכת למעלה האדומים מלהקים את המפעלים במקום זה ויפנו אותם ל"אזורי הפיתוח האחרים. את כל אלו ה"שרים יאילו לומר שה"הקמה של מעלה אדומים היא פופים ל"בסוף שנים מיליונים מה קשה ל"בסוף, שהקמת אזור תעשייה שאין הם מעוניינים שתעשייתם יילכו אליו? לוא היו הוגנים, זמני השקעות שופעות ומשקיעים בהמון, אפשר היה לומר כי יש מקום לכל עיירות ה"פיתוח. אולם זמנים אלו עברו, ה"משקיעים אינם והמשלה על פי הצהרותיה אינה מעודדת השקעות בלתי-חיוניות. עדיפויות למקומות ה"פיתוח הן חיוניות עתה יותר מתמיד. אם בימים אלו באים שרים ומכרזים

ריים אחרים, מאבד התקציב כל משה מעות מגבילה. משרד יכול, ורבים ודאי עושים כך, לזמן את הרצון לו באמצעות הגופים האחרים, העושים את מלאכתו כשהתוצאה תהפועה על המשק ועל חלוקת המקורות כי אילו באו הכספים מהתקציב, יש רק הבדל אחד: באמצעות העקפה נע"שים הדברים בניגוד למגבלות המ"רות על הוצאה הממשלתית בכלל ועל המטרה המסוימת בפרט. תקציב המינהל גדל בספים האשראי וכיום התקציב הממשי הכולל - אף הוא גדל באותו סכום.

החריגה מהתקציב

העובדה שהסוכנות נתנה את ה"כספים בהלוואה אינה משנה ממש" מעות הדברים. הרי כספי הסוכנות מממנים הוצאות תקציביות ישירות, או מפחיתים מהוצאות התקציב ה"ממשלתי ע"י העברת המימון על כת"פי הסוכנות. מתן כספי הסוכנות כמור"הו כמתן כספי התקציב. אין כל הבדל ביניהם, אך נוסף אספקט מת"מור. לרבים עדיין זכורה התקופה כאשר איש לא ידע מהם הוצאותיו של משרד השיכון. התערכות על חובותיו לקבלים ולספקים שלא היו רשומים באוצר הגיעו או למאות מיל"יונים, המשתווים היום מבחינת ערך הכסף למיליארדים. משרד השיכון בנה חתם על התחייבויות בשם ה"ממשלה, כשלקבלנים ברור שהאוצר יאילץ לכבד את ההתחייבויות גם אם חרצו הרחק מהתקציב וממגבלותיו. הוא הדין בהתחייבויות התקציב הבע"חן שסוכמו לעיתים לאחר מעשה. אולם כל זה כאין וכאפס לעומת הוצאת סכומי ענק מתוך התקציב שאר דוברם הם כלל, בלי שמשורח

עניין הקמת המרכז במעלה האדומים העולה בעיקר מטעמים פוליטיים. השאלות העקרוניות-ענייניות הובאו כדי לסבר את האוזן. עם זאת מן הדין להתחייב לגוף השאלות ש"נשאלו ולהשיבות שנתנו שרים ול"הוציא מתן את מילוא המסכנות ל"גבי כל העשה בתחום החלטות תקציביות וכספיות.

בתוכנית יומן השבוע בשבת שמע"נו את נגיב הקק"ל אומר כי הוא מבצע עבודות לגינון מינהל מוקדשי ישראל על השבון תקציב השנה ה"באה. הוא הדגיש כי דבר זה מקור"בל. אם אמנם מקובל הדבר, הרי שיש בכך כדי לרוקן מתוכנו חלק ניכר מההחלטות התקציביות של ה"ממשלה.

התקציב הממשלתי אינו תקציב של עסק המתנהל על בסיס של הכנסות והוצאות שוטפות. זהו תקציב המיו"ד לקבוע גבולות להוצאה הממשל"תית הכוללת, חלק מכלל הוצאות של המדינה. תקציב המשרדים קוב"עם את חלוקת העוגה התקציבית בין המשרדים על פי סדרי עדיפות פנימיים.

העובדה שהקק"ל, מלווה למשרד ממשלתי מחוץ לתקציב מבטלת ב"תחום זה הן את מיגבלות הוצאת"תה של המשלה כולה והן את מג"בלות ההקצבה למטרה מסוימת. לוא הייתה הקק"ל מבחינת כן יחיד ב"גופים הציבוריים שמקור כספיהם כ"מקור כספי התקציב הממשלתי, אי"נה להלוואת המקורות משמעות לגר"ה כלבד. אולם הקק"ל היא אחד מתוך מאות חברות נמשלתיות, גופים ציבוריים וממלכתיים שמקור כספיהם באותם צינורות דרכם עו"ברים כספי התקציב הממשלתי ופעו"לוחים ממבילות לאלו של התקציב. אם יכלו משרד ממשלתי אחד ל"ממן פעולות שלא אושרו לו, ב"אמצעות, הלוואות" מגופים ציבו"